

VIERASLAJI

hilkka
luosa
2021

KUVATAITEEN PERUSOPETUS
LAAJA OPPIMÄÄRÄ
LOPPUTYÖ
SARA HILDÉN -AKATEMIA

SISÄLTÖ:

1. MAALAUUS JA ELÄIMET
2. HOMO SAPIENSIN VALTA-ASEMA
3. MONOKROMAATTISET TAUSTAT
4. TYÖ ETENEE

HAKMOJEN SOMMITTELU

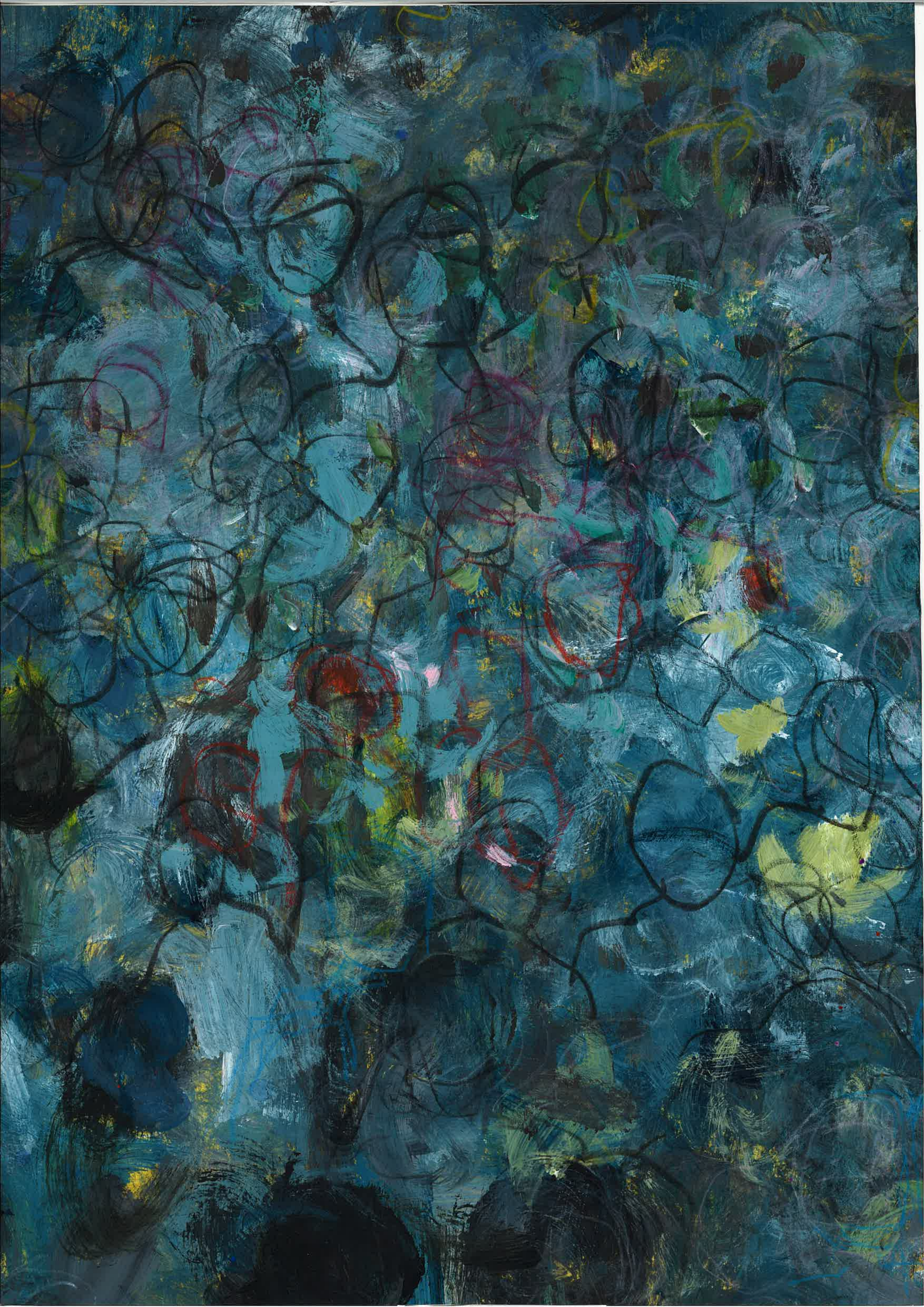
HOMO SAPIENS

POHJAVÄRIEN VALINTA

MAALAUSTEN RYHMITTELY

AIKATAULUTUS

5. VIERASLAJI VALMIINA
- LÄHDELUEITELO

SAPIENS

HOMO
SAPIENS

HOMO
SAPIENS

HOMO
SAPIENS

HOMO
SAPIENS

HOMO

1. MAALAUS JA ELÄIMET

Sara Hildén -akatemia opintojen aikana löysin maalaamisen. Se oli todellinen löytö, ja ihana löytö. Taustani on tekstiileissä, joista tein päälle puettavien vaatteiden lisäksi seinävaatteita, eli siis "maalasin kankailla". Vasta väreillä ja viivalla maalaaminen oli kuitenkin se mikä tuntui parhaimmalta ja läheisimmältä.

Aivan alussa suunnittelin yhdistäväni lopputyössä nämä kaksi: maalaus olisi itsestään selvästi mukana, mutta sen lisäksi ajattelin rakentavani tekstiileillä jonkinlaisen osan teokseen: ehkä installaation tai sitten nukerakennustekniikalla jonkin hahmon. Lopulta tämä tekstiiliosuus jäi kuitenkin pois. Lähinnä siksi, että kun maalaukset valmistuivat, ne riittivät itsessään, ja niihin jonkin muusta materiaalista tehdyn osan lisääminen tuntui ristiriitaiselta ja irralliselta.

Homo sapiensin ja muiden eläinten suhde, hyötykäyttöön, alisteisuuteen tai tasavertaisuuteen perustuva, on asia, jota olen pitkään miettinyt ja siksi olikin aika itsestään selvää, että lopputyöni tulisi käsittelemään tätä suhdetta joltakin kantilta. Tavoitteeni oli tehdä teos, joka herättelisi ihmisiä miettimään homo sapiensin valta-asemaa, ja sitä miten me kohtelemme muita eläimiä, niin luonnonvaraisia kuin nk. tuotantoeläimiä. Halusin tehdä teoksen, joka pysäyttää, mutta ei saarnaa tai tee hallaa aiheelleen.

2. HOMO SAPIENSIN VALTA-ASEMA

Teokseni lähtökohta oli se, että monet homo sapiensin edustajat pitävät muita eläimiä tavarina, eivätkä tunnista tai tiedä, että eläimillä on kognitio ja tunteet, niin kuin ihmiseläimelläkin. Ihminen myös kuvittelee, että muut eläimet toimivat koneellisesti, vain siksi että ihminen ei ymmärrä niiden käytöstä. Mitä enemmän saamme tieteellistä näyttöä muiden eläinten kognitiivisista ja emotionaalisista kyvyistä, sitä enemmän huomaamme, että eläimet, homo sapiens mukaan luettuna, ovat yllättävän samanlaisia, varsinkin nisäkkäät keskenään.

Myös media pönkittää tätä ihmiskeskeistä näkemystä: jatkuvasti näkee, kuinka esim. teollisessa ruoan tuotannossa puhutaan ilmastosta ja ihmisen kärsimyksistä, kun itse asiassa todellinen uhri on se, joka kasvatetaan syötäväksi. Alla kuvakaappaus Yle.fi-sivulta 5.3.2021.

Ihminen ajattelee olevansa luomakunnan kruunu, ylempänä kaikkea muuta elollista. Tätä tukee myös ihmisen kehittämät uskonnot: jumala on laittanut ihmisen viljelemään ja varjelemaan maata, jumala on alistanut muut eläimet ihmiseläimen hallintaan. Tämä on se "luonnonjärjestys", johon uskomaan valtaosa länsimaisista homo sapiens -yksilöistä on kasvanut lapsuudesta asti ja jota ei halua sen kummemmin ajatella, saati kyseenalaistaa. Ihminen käyttää luontoa taloudellisesti hyväkseen. Hän pitää luontoa varastona, resurssina, jota voi hyödyntää miten vain keksii, vaikka luonto on olemassa itseään varten, ei ihmisen komero, josta ottaa mitä ja milloin haluaa.

Ihminen myös katsoo olevansa sellaisessa asemassa, että voi sanella mikä muu eläinlaji on vieraslaji ihmisen ympäristössä. Jos ajatellaan miten homo sapiens on levittäytynyt maapallolle, raivannut itselleen tilaa ja pystyttänyt tehdasmaisen ruoan tuotannon niin, että tällä hetkellä 75-80% kaikesta maailman viljellystä pinta-alasta käytetään ruoan tuottamiseen niille eläimille, joita homo sapiens syö, niin mikä onkaan se laji, joka on vieraslaji näillä vallatuilla alueilla? Sademetsän raivaaminen rehuntuotantoon vie elintilaa luonnonvaraisilta

eläimiltä ja kiihdyttää ilmastonmuutosta, kun maailman keuhkoja raivataan pelkästään lihan ja maidon tuotantoon.

Ketä siis tässä voidaan kutsua vieraslajiksi? Mikä on se vieraslaji, joka aggressiivisuudellaan ja dominoivuudellaan on tuhonnut ympäristöään enemmän kuin mikään muu laji? Millä oikeudella homo sapiens sanoo, että jokin toinen laji on vieraslaji?

Lehdissä näkee aina välillä mielipidekirjoituksia ja artikkeleita siitä miten tietyt lajit pitää poistaa, koska ne tuottavat haittaa, ja mikä pahinta ja parhaiten perusteltua, ne tuottavat toisinaan ihmiselle taloudellista haittaa. Siitä, että jokin nimetään vieraaksi, vieraslajiksi, on homo sapiensilla lyhyt matka siihen, että tuon lajin saa vapaasti tuhota. Siihen saa myös purkaa vihaansa ilman seuraamuksia.

Tästä lähti lopputyöni liikkeelle. Vieraslaji. Maalasin monokromaattiselle pohjalle muotokuvia niistä eläimistä, jotka useimmin mediassa ja mielipidepalstoilla nimetään vieraslajeiksi: valkohäntäpeura, valkoposkihanhi, merimetso ja supikoira. Maalauksen loppuvaiheessa lisäsin mukaan vielä yhden eläimen: minkin. Minkki on vaarallinen luonnossa, mutta miten se on Suomen luontoon joutunut? Tässä on ihmisen tietoinen toiminta taustalla: ihminen on tietoisesti tuonut minkin turkistarhoille vain kasvattaakseen sitä turkikseksi ja jotkut yksilöt ovat päässeet pakoon. Eläimet haluavat paeta, kun niitä pidetään luonnottomissa elinympäristöissä.

Mukana on vielä kysymysmerkki, mikä edustaa niitä kysymyksiä, joita tämä teos käsittelee. Teoksen nimi voisi olla myös *Vieraslaji?*

3. MONOKROMAATTISET TAUSTAT

Katselen paljon taidevideoita YouTubesta ja siellä on aina välillä saatavilla brittiläisen sarjan, *Portrait Artist of the Year*, jaksoja. Yhden tuotantokauden voitti taiteilija, joka käytti muotokuvissaan monokromaattisia taustoja, korkeintaan kahta väriä, ja ne toimivat maagisesti.

Tästä inspiroituneena halusin maalata myös omat teokseni, kaikkien näiden eläinten muotokuvat yksiväriselle pohjalle. Pohjien värien valinta olikin tärkeää: niiden täytyi sopia yhteen toistensa kanssa, mutta mukana pitäisi olla jokin pieni raikastava särö. Päädyin siihen, että monet pohjista ovat punaisia tai sen lähisävyä, mutta lisäsin mukaan vastaväriä, vihreää, sekä lopulta yhden sinisen.

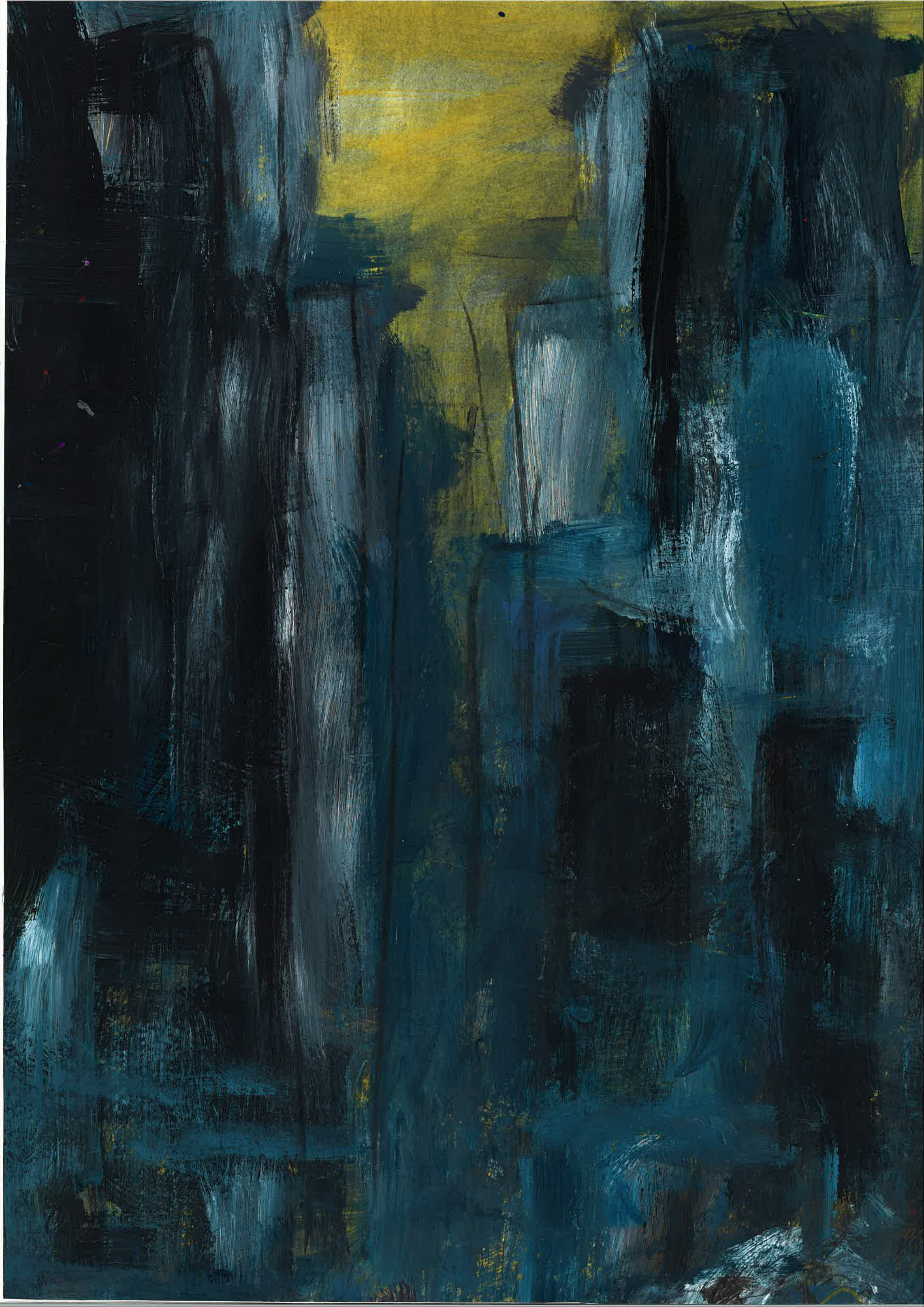
Kuvallisena tavoitteena itselläni oli maalata hahmot mahdollisimman realistisesti ja kunnioittavasti. Halusin kehittää tarkan maalaamisen taitojani sekä sommittelua: sekä hahmojen sijoittelua maalaus pohjalle eri kokoisina että suhteessa toisiinsa. Koska maalaukset ovat erillisillä pohjilla, koko teoksen sommittelu voi olla joka ripustuksessa erilainen.

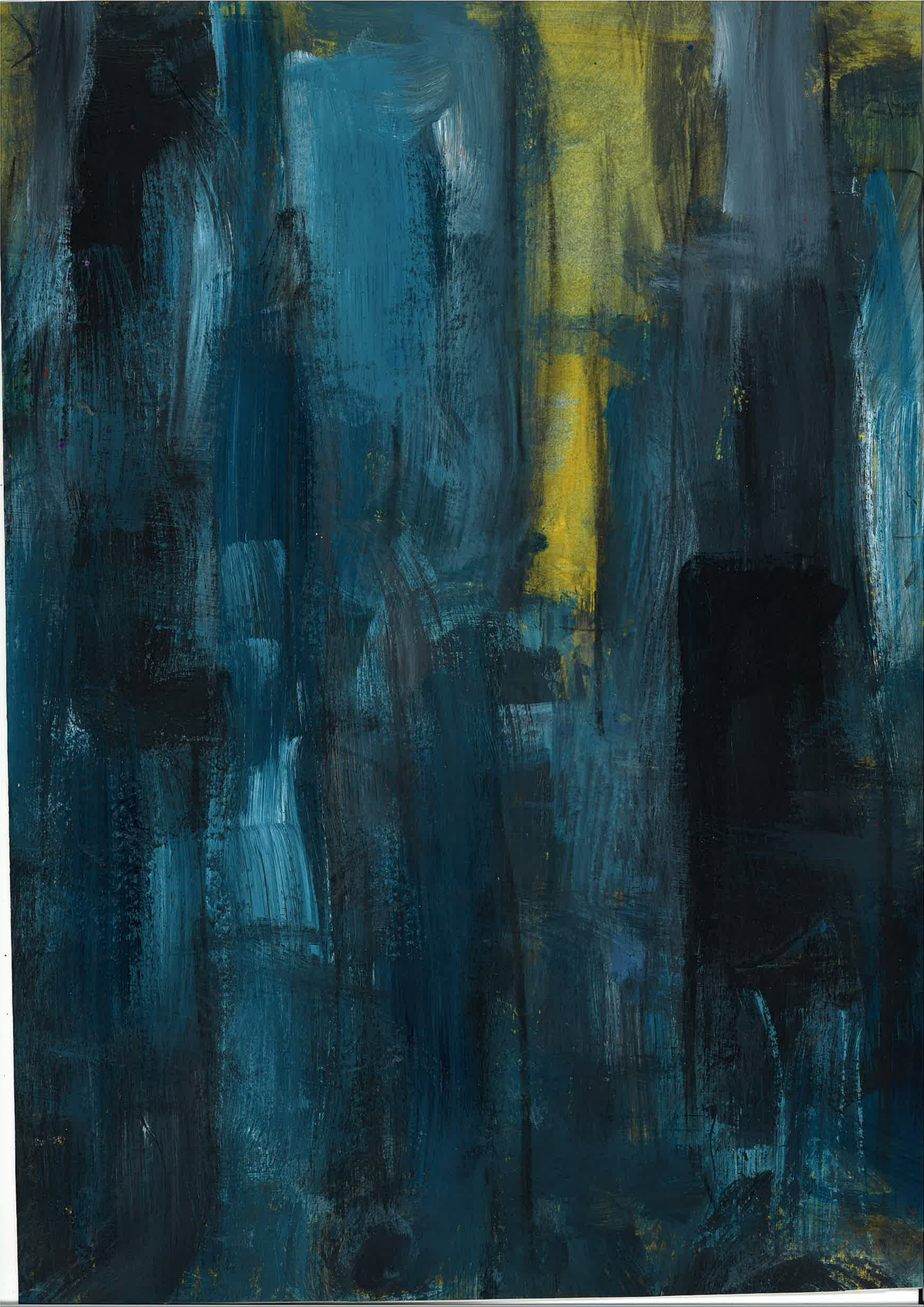
4. TYÖ ETENEEE

Aihe, vieraslaji, oli heti alkusyksystä 2020 valmiina, mutta mitään tarkempaa visuaalista sisältöä ei. Ainoa mitä "tiesin" oli, että tekisin kaksi 120x100 cm -kokoista maalausta: toiseen tulisi homo sapiens ja toiseen nk. vieraslajit. Tässä vaiheessa vielä pidin mukana mahdollisuutta lisätä maalauksiin kankaasta tehty installaatio tai hahmo.

HAHMOJEN SOMMITTELU

Kun rupesin sommittelemaan valkohäntäpeuraa, valkoposkihanhea, merimetsä ja supikoira maalaukseen, en millään päässyt sellaiseen lopputulokseen, jossa olisin pystynyt yhdistämään kaikki neljä tyydyttävällä

tavalla samaan pohjaan. Joten keksin, että "pilkon" yhden ison maalauksen neljäksi pienemmäksi. Näiden pienten (55x45 cm) koko määräytyi niin, että ne voisi 10 cm väleillä sommitella symmetrisesti samankokoiseksi kuin yksi iso (120x100 cm).

Alla sommitteluvaihtoehtoja: ensin maalasin eläimiä samalle maalaus pohjalle. Sitten leikkasin ne erilleen ja aloin hakea miten voisoin sommitella ne eri tavalla, mutta vieläkin yhdelle pohjalle. Lopulta pilkoin yhden pohjan neljään osaan.

Kuva 1. Eläimet samalla pohjalla.

Kuva 2. Eläinten sommitelman hakemista.

Kuva 3. Eläimet erillisillä pienemmillä pohjilla.

Eläinten muotokuvat sain maalattua suhteellisen helposti, osaltaan varmasti siksi, että ne edustavat lajiaan, riittää että lajin tunnistaa. Näiden kohdalla ei siis ollut sellaista painolastia, että jokin olisi henkilökohtaisesti tuttu ja siksi siitä pitäisi saada erityisesti näköinen.

HOMO SAPIENS

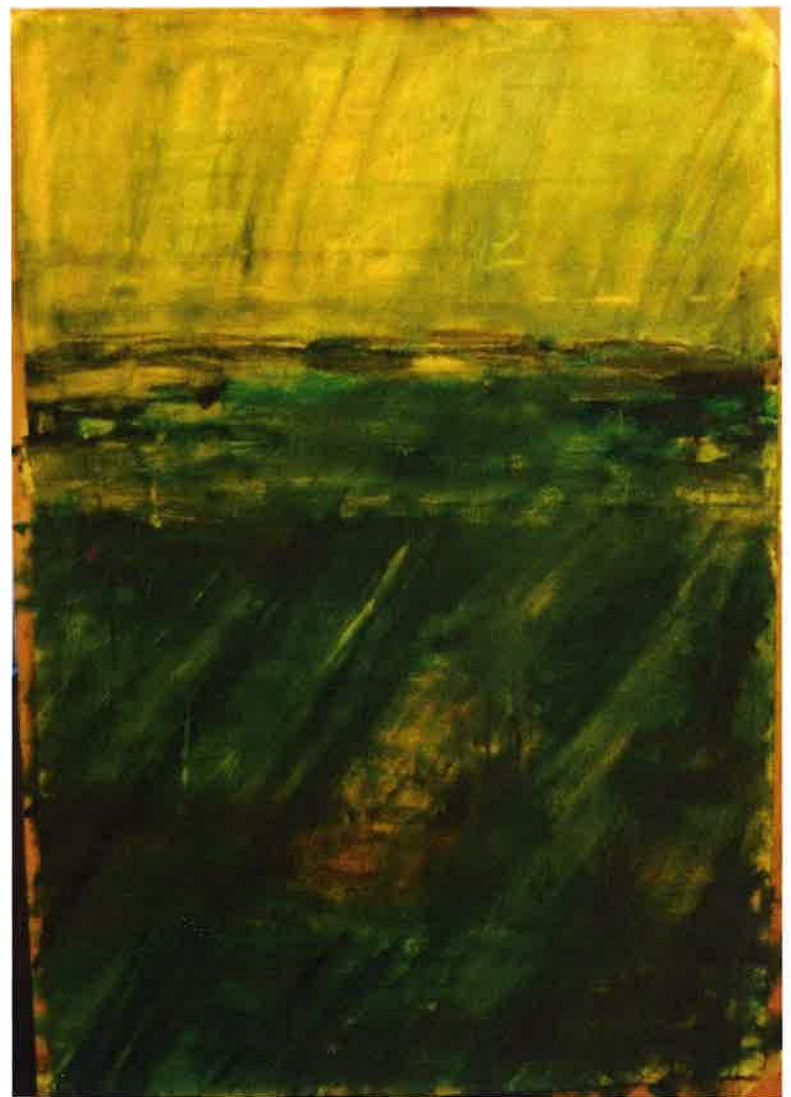
Eniten päänvaivaa tuotti homo sapiensin kuvaaminen. Miten kuvaan ihmisen, niin etten osoita sormella ketään, vaan kuvaan homo sapiensia laumana, massana, joka yhdessä ahneuksissaan saa aikaan paljon tuhoa? Kävin läpi mm. seuraavia vaihtoehtoja:

- Ruuhkainen, ihmisten ylikansoittama kaupunkikuva, mukana myös *homo sapiens* -tekstiä. Tästä oli kaksi eri väri vaihtoehtoa: tumma ja saastunut sekä kirkkaan värinen, jossa toistuisi samat värit kuin eläinten kuvissa.
- Vihreä peltoala, laaja viljelymaa. Tämä viittaisi siihen tosiasiaan, että 80% maailman viljellystä pinta-alasta käytetään lihankarjan ruoan valmistamiseen.
- Osmo Rauhala -tyyppisesti ihmisfiguureja ääriviivoilla ja tekstiä, jossa myös toistuu sanat *homo sapiens*. Vaikka pidinkin tästä vaihtoehdosta niin tyyllisesti se oli liian kaukana eläinten muotokuvista, jotta sarjasta olisi tullut yhtenäinen, ja siksi se ei toiminut tässä.

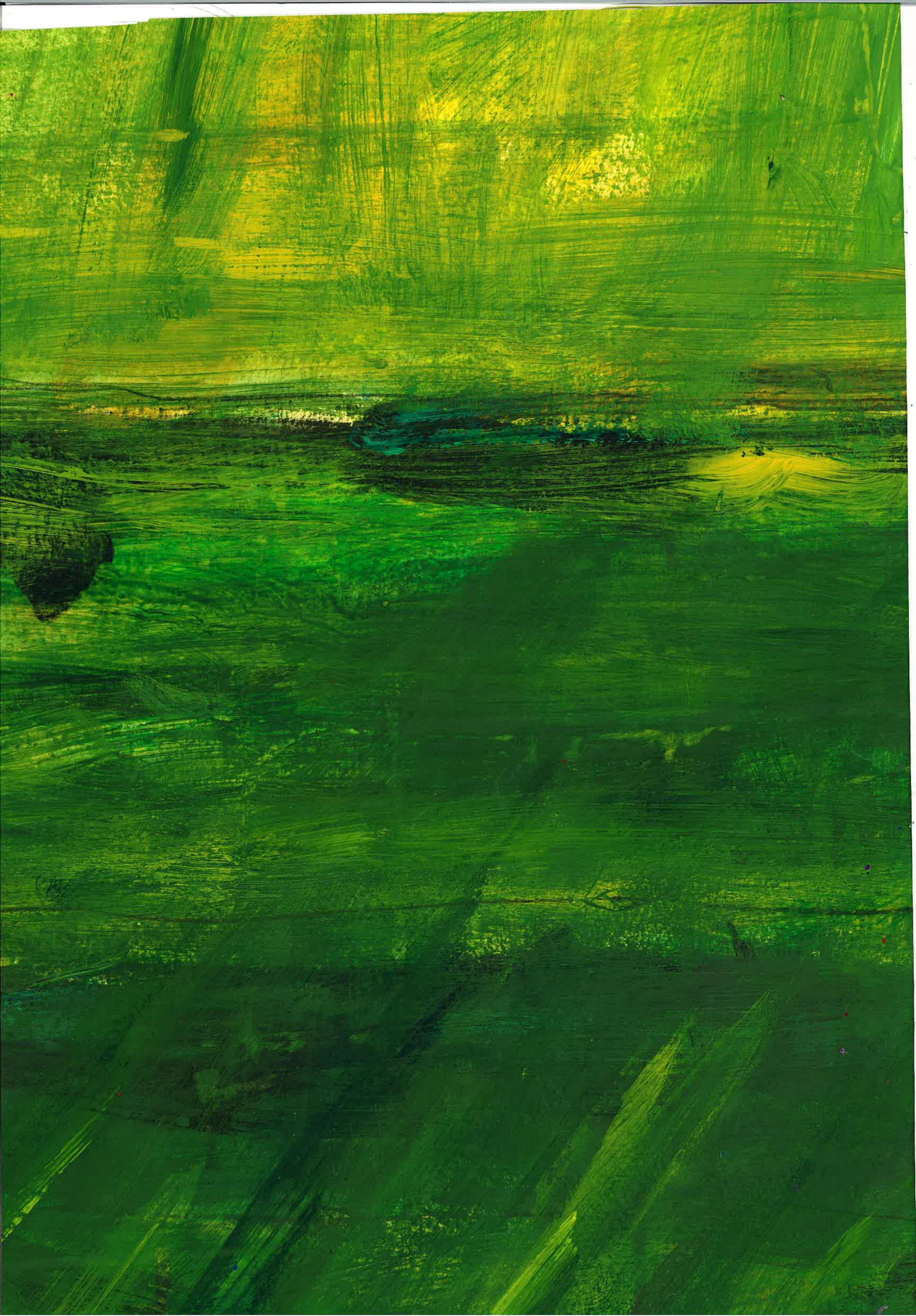
Lopulta ratkaisun avain oli se, että sarjan pitäisi olla visuaalisesti yhtenäinen: koska olen kuvannut eläimet yksinään, yksilö edustamassa koko lajia, näin olisi paras tehdä myös homo sapiensin kohdalla. Lopulta päätin laittaa itseni edustamaan homo sapiensia. Kuvakulma on selästä päin ja kädet korvilla. Tähän kuvakulmaan on syynä se, etten halunnut tehdä ihmishahmosta välittömästi tunnistettavaa. Hahmon asennon voi lukea kahdella tavalla: joko selän kääntämisenä koko eläinkysymykselle tai "en vaan kestä tätä tilannetta" -asentona.

Kuva 4. Ensimmäinen kokeilu ruuhkaisesta kaupungista.

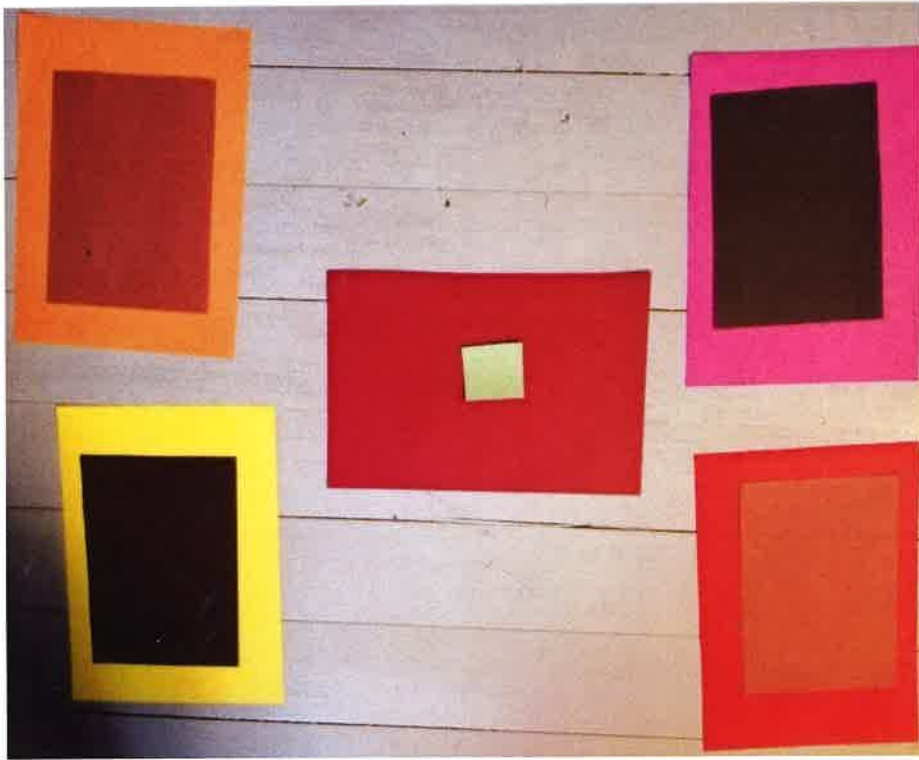
Kuva 5. Luonnos peltoviljelyaiheeseen.

PÖLJÄVÄRIEN VALINTA

Kun olin päätenyt siihen, että maalauksia tuleekin viisi, piti myös vähän ajatella mitkä värit valitsen pohjiin, ja mikä voisi olla eläinten pääväri. (Kaksi pienempää maalausta, minkki ja kysymysmerkki, tulivat siis mukaan vasta kun nämä olivat valmiit.)

Kuva 6. Värien hahmottelua.

Kuva 7. Toteutuneet pohjavärit.

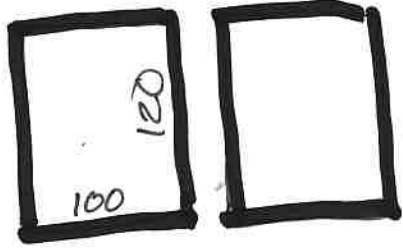
Maalausten pohjaväri on maalattu akryylillä, mutta itse hahmot on maalattu öljyväreillä, sekä vesiliukoisilla että perinteisillä öljyväreillä. Opintojen ajan olen maalannut pääasiassa akryyleillä, mutta lopputyössä halusin kokeilla enemmän öljyvärejä niiden sekoitettavuuden ja värikylläisyyden takia. Öljyvärit osoittautuivatkin maalarin parhaiksi ystäviksi, koska niillä saa aikaiseksi niin paljon herkullisempaa maalausjälkeä kuin helposti matakasi jäävillä akryyleillä. Vaikka myönnettäkään, etten ole tutustunut moneenkaan akryyliin lisäaineeseen, joilla tilannetta voisi ehkä muuttaa.

Työskentelin siis pitkään viiden maalauksen kanssa. Koska työ edistyi ja aikaa oli, ohjaajan vinkistä lisäsin vielä pari maalausta mukaan. Jo kuvatut eläimet olivat helposti valittu, koska ne toistuvat mediassa vieraslajikontekstissa niin usein. Sitten piti löytää vielä yksi tai kaksi vieraslajia, joita kuvata. Maa- ja metsätalousministeriön sivuilla (mmm.fi/vieraslajit) vieraslajeiksi luetaan niinkin tuttuja eläimiä kuin pöllölajit tai varikset. Päädyin kuitenkin minkkiin, koska se on selkeästi kiistanalainen eläin luonnossa. Mutta muistettakoon, että siinä kohtaa, kun mietitään, miten minkki on luontoon päätenyt, ihminen joutuu katsomaan peiliin.

MAALAUSTEN RYHMITTELY

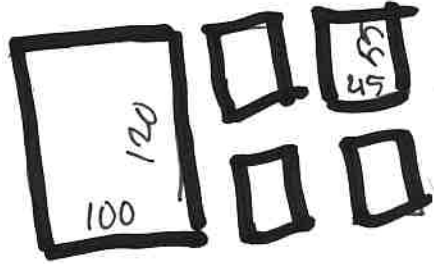
Maalausten keskinäinen ryhmittely muuttui kovasti työn edetessä. Lähtökohtana olivat kaksi pystysuorassa olevaa pohjaa. Näin ryhmittelyideat etenivät:

1.

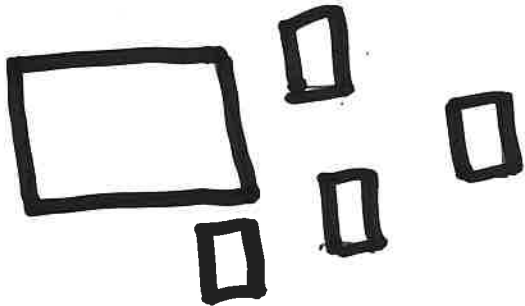
Kaksi samankokoista (100 x 120 cm) pohjaa vierekkäin pystysuorassa.

2.

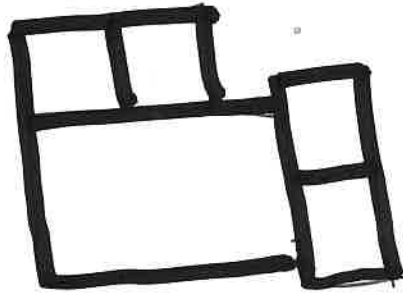
Yksi 100 x 120 cm ja neljä pienempää (40 x 55 cm) pohjaa symmetrisesti vierekkäin.

3.

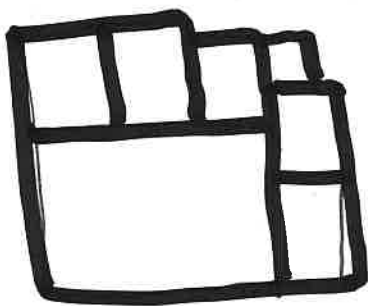
Pystysuunnassa oleva 100 x 120 on kääntynyt vaakatasoon. Lukemattomia eri vaihtoehtoja maalausten sommittelulle.

4.

Maalaukset kiinni toisiinsa.

5.

Minkki ja kysymysmerkki lisätty.

Tätä kirjoittaessani en vielä tiedä miltä lopullinen ripustus tulee näyttämään, koska erilliset maalaukset voidaan sommitella niin monella tavalla. Vahva veikkaukseni on kuitenkin, että ne ripustetaan kiinni toisiinsa, joten ne muodostavat silloin ikään kuin yhden maalauksen, kuten vaiheessa 5.

AIKATAULUTUS

Aikataulutin työn hyvin väljästi, koska aikaa oli koko lukuvuosi: syksyn suunnittelin käyttäväni kuvien kehittelyyn, sillä kevätpuolella olisi vielä runsaasti aikaa maalata itse teokset. Sen tarkempaa aikataulua en itselleni laittanut. Maalaukset valmistuivatkin hyvissä ajoin, koska sitten kun olin viimein keksinyt mitä kuvia teen, itse maalaaminen sujui nopeasti – vähän liiankin nopeasti, olisin voinut jatkaa vaikka kuinka pitkään.

5. VIERASLAJI VALMIINA

Kuva 8. Vieraslaji valmiina, yksi mahdollinen ripustus.

Lopputyöni on onnistunut, olen oikein tyytyväinen siihen, niin maalausjälkeen kuin itse kokonaisuuteen. Monokromaattiset taustat, mitkä tekevät maalauksista pop-taide -henkisiä, korostavat hienosti hahmoja, ja koloristisuuteni pääsee myös mukavasti esille. Kokeilun, yrittämisen, erehdyksen, ja hylkäämisen kautta päädyin tähän. Hahmot onnistivat mielestäni hyvin, olinkin yllättynyt, että saan näinkin esittävää aikaiseksi, kun keskityn. Ihmislajin kuvaaminen oli todella hankala keksiä, ja olen tyytyväinen siihen, että en tyytynyt ensimmäiseen ideaan, ruuhkaiseen kaupunkikuvaan. Heti alussa häiritsevää oli, että se tuntui niin loppuun kuluneelta idealta, mutta alkuvaiheessa en parempaakaan keksinyt ja jostain oli lähdeittävä liikkeelle. Onneksi annoin ajatuksen kypsyä. Lopulta voin olla rauhassa ja tyytyväinen näihin valintoihin. Hauska sattumus oli myös se, että aiemmin esitetyn sarjakuvan viimeisessä kuvassa ihminen pitää käsiään korvillaan, aivan kuten itekin pidän maalaamassani kuvassa. Tämä on silkkaa yhteensattumaa, jonka huomasin vasta kun maalaukset oli tehty.

Nautin päättötyöprosessista; erityisen antoisaa oli idean kehittäminen, ja vapauden tunne, että nyt ei ole kiire tai mitään suoristuspaineita, vaan saa rauhassa paneutua ja miettiä miten tekisi parhaan mahdollisen kokonaisuuden. Korona-aika korosti sitä, miten merkityksellistä on keskustella muiden tekijöiden kanssa omasta ja heidän teosprosessistaan, ja katsella muiden töitä. Tämän olen tiennyt jo pitkään, mutta nyt se vielä oikein korostui, koska se ei ollut mahdollista, vaan kaikki tekivät teoksiaan enemmän tai vähemmän eristyksissä ja omissa oloissaan. Oli oikein ruhtinaallista sen yhden kerran keväällä, kun rajoitukset hetkeksi helpottivat ja pääsi koululle juttelemaan ohjaajan ja muiden tekijöiden kanssa. Se oli tavattoman tärkeää.

LÄHDELUETTELO :

Kuvakaappaus: Yle.fi 5.3.2021

Sarjakuva: Helsingin Sanomien Nyt-liite, syksy 2020

